

BARTIN İL MÜDÜRLÜĞÜ

KETEN YETİŞTİRİCİLİĞİ

Bartın

bartin.tarimorman.gov.tr

Keten bitkisi, bitki gövdesinden (sapından) elde edilen liflerin başında gelir. Keten en eski kültür bitkilerindedir. Keten, 4000-5000 yıldan beri Yakın Doğu ve Akdeniz bölgelerinde lifi ve tohumları için yetiştirilmekte; dünyanın pek çok yerinde üretilmektedir. Haziran-Ağustos ayları arasında ipek gibi, mavimsi veya sarı renkli çiçekler açan bir bitkidir. Genellikle tohumu ve lifi için yetiştirilir.

İklim İstekleri: Ketenin iklim istekleri lif veya yağ keteni oluşuna göre değişir. Lif keteni yetiştiriciliği daha çok oransal nemi yüksek olan Karadeniz kıyı bölgelerinde yapılmaktadır. Yağ ketenlerinin sıcak ve kurak koşullara adaptasyonu oldukça yüksektir.

Ketenin su tüketimi fazla olduğundan kıştan önce veya ilkbaharda keteni erken ekmek, bu ihtiyacı karşılamak açısından önemlidir. Erken ekimde ketenler -2 ve -3 °C'ye dayanabilir.

Lif ketenleri kışa dayanıklı olmadığından Karadeniz sahil bölgeleri dışında, ilkbaharın son donlarından sonra ekilmelidir. Bundan sonra yağışlı ve nemli havalar ister.

Lif ketenleri sıcaklığın 0 °C'nin altına düşmediği veya kısa süreli kışlık donların olduğu Karadeniz Sahil gibi bölgelerde kışlık olarak yetiştirilebilir.

Lif keteninin su gereksinimi yağ keteninden daha çoktur. Keten özellikle Mayıs, Haziran aylarında fazla su istediğinden bu dönemde yağışı yeterli olan yerlerde başarılı bir biçimde yetiştirilebilir.

Toprak İstekleri: Keten bitkisi toprak istekleri bakımından fazla seçici değildir. Keten genel olarak sıcak, nemli, orta ağırlıktaki kumlu-killi veya killi-kumlu topraklarda iyi yetişir. Ancak ağır killi ve kumlu, taşlı, balçık ve kuvvetli kireç içeren topraklar keten tarımı için uygun değildir

İyi bir ürün yetiştiriciliği için, diğer kültür bitkilerimizde olduğu gibi mutlaka iyi bir toprak hazırlığı, yüksek oranda çimlenmeyi sağlayacak tohum yatağı, doğru yöntemlerle ekim, bakım ve diğer kültürel işlemler ile alınacak ürün miktarında ve kalitesinde artış sağlanabilir.

1. Toprak Hazırlığı ve Ekim: Toprak hazırlığı yapılırken keten ekimi yapılacak tarla önce pullukla derin bir şekilde sürülür. Daha sonra diskaro, tırmık ve sürgü geçirilerek iyi bir tohum yatağı oluşturulur. Tohum çıkışının düzgün ve üniform olması için tarlada kesek bırakılmamalıdır. Tarlayı dinlendirmek amaçlı da olsa anız toprağa karıştırılmalı ve tarla sürülmelidir. Bu sayede hem iyi bir tohum yatağı hazırlanmış olur, hem de ketenin hassas olduğu yabancı ot ve özellikle küsküte karşı mücadele edilmiş olur.

- **Ekim:** Keten bitkisi Karadeniz Sahil bölgelerimizde lif amaçlı 20 Ağustos ile Ekim ayı ortasına kadar ekilebilir. İlkbahar ekimi Mart ayından Nisan ayı ortasına kadar yapılabilir. Genellikle yağlık üretimlerde ilkbahar ekimi tercih edilir. Erken ekim daha iyidir.

- **Ekim şekli:** Ülkemizde keten bitkisinde genellikle serpme ekim yöntemi kullanılır. Özellikle lif keteni için makine ile sıraya ekim yapılması gerekir. Sıra aralıkları lif keteni için 15 cm, yağ keteni için 20 cm olarak ayarlanmalıdır. Lif keteninin sık ekilmesi, dallanmaya engel olmak ve uzun lif elde etmek içindir. Yağ ketenlerinde ise seyrek ekim, dallanmayı sağlamak ve bol tohum elde etmek için uygulanmaktadır. Keten tarımında, homojen lif kalitesi için mutlaka ekimden hasata kadar mekanizasyon uygulanmalıdır. Ekimde buğday mibzeri kullanılabilir.
- **Kullanılacak tohum miktarı:** Dekara atılacak tohumluk miktarı tane büyüklüğüne bağlı olarak değişmektedir. Ülkemizde genellikle liflik keten üretimi için 8-10 kg/da keten tohum kullanılmaktadır. Ekim derinliğinin 2 cm olması iyi bir çıkış sağlamaktadır.

2-Bakım: Keten bitkisinde uygulanacak bakım işlemleri anlatılmıştır

- **Sulama:** Ülkemizde keten bitkisi yetiştiriciliğinde genellikle sulama yapılmaz fakat kurak bölgelerde lif keteni yetiştiriciliği yapılıyorsa sulama yapılması gereklidir. Ketenin su ihtiyacının karşılanması, erken ekim ile sağlanabilir. Bunun için özellikle lif ketenlerinin ekimi erken yapılmalıdır. Yağışın yeterli olduğu bölgelerde sulama yapmadan yetiştirilebilir. Kurak bölgelerde lif ketenleri 1-2 defa sulanmalıdır. Bölgemizde lif amaçlı keten yetiştiriciliğinde sulamaya ihtiyaç yoktur.
- **Gübreleme:** Keten bitkisi topraktan çok az miktarda besin maddesi kaldırdığından ülkemizde genellikle gübreleme yapılmaz. Ancak

iyi bir lif ve tohum üretimi için gübrelenmeye ihtiyacı vardır. Yüksek miktarda uygulanan azotun lif kalitesi üzerinde olumsuz etkisi vardır. Bu nedenle azotlu gübreler ekim nöbetinde ön bitkiye verilmelidir. Fosforlu gübreler hem tohum verimini hem de yağ oranını artırır. Ketene verilecek gübre miktarları toprak analizleri ile belirlenmelidir. Genel olarak gübreleme aşağıda şekilde yapılmaktadır. Dekara 8-10 kg potasyumlu(K_2O), 3-4 kg (P_2O_5), 2-3 kg CaO (Kireçli) verilmelidir. Keten Azotu (N) sevmemekle birlikte, verimi düşük topraklarda ilk çıkış ve kuvvetli gelişme için dekara 5kg saf N uygulanmalıdır. Organik (çiftçilik gübresi) gübrelere bulunan azot yavaş çözüldüğü ve bitki gelişimini hızlandırdığı için yatmaya neden olur ve keten tarımında çok tercih edilmez. Ancak ön bitkiye organik gübre verilebilir.

- **Çapalama:** Ülkemizde keten ekimi çoğunlukla serpme ekim şeklinde yapıldığından çapalama yapılmaz. Ekim mibzer ile yapılmışsa, sıra araları dar olacağı için lif ketenlerinde çapalama gerekli değildir.
- **Yabancı otlarla mücadele:** Keten bitkisinin önemli yabancı otları arasında parazit bir bitki olan küsküt gelmektedir. Küskütle mücadelede temiz tohum kullanımı ve tarla temizliği çok önemlidir. Bir yıl önceden tarla yabancı otlardan, özellikle küskütün yaşaması ve gelişmesine uygun ortam sağlayacak, aynı zamanda konukçu bitki görevi görebilecek olan yabancı otlardan arındırılmalıdır. Diğer önemli yabancı ot ise Tarla sarmaşığıdır. Bitkinin gövdesine sarılarak hasattan sonra havuzlama işleminin gecikmesine ve lifin kirlenmesine neden olur. Bu nedenle iyi ve zamanında yapılacak toprak işleme ile mutlaka keten için temiz bir tarla toprağı hazırlanmalıdır.

3-Hasat: Elle veya makine ile yapılır. Lif için hasat en iyisi elledir. Özel yolma makineleri ile hasat son zamanlarda gelişmiştir. Elle yolmada 30-35 cm yukarıdan tutam şeklinde tutulur. Sonra tarlada kurumaya terk edilir. Sonra ertesi günü altı üste çevrilerek kuruması sağlanır. Kuruyan bu ketenler çardak veya çatı haline getirilerek 5-7 gün kurumaya terk edilir. Kendi sapları ile bağlanarak demet haline sokulur.

Bu işlemten sonra akarsuda, çığde ya da durgun su havuzlarında havuzlanarak liflerin saplardan ayrılması sağlanır. Bu süre suyun sıcaklığına ve havuzlama ortamına göre bir ay ile bir hafta arasında değişir. Bu işlemten sonra havuzdan çıkarılan saplar kurutulur, mengenezden geçirilerek sap parçaları liflerden tamamen ayrılır ve sonrasında lifler taranarak kırık denilen küçük parçalardan da temizlenir. Ardından ipe dönüştürülmek üzere gelep yapılarak depolanır veya ip yapılmak üzere tezgahlara gönderilir. Dekardan **lif ketenlerinde 200-600 kg sap** alınabilir. Sapın %16-24 ü liftir. Lif verimi ise dekarda ortalama **50-120kg** arasında değişir. Lif ketenlerinde tohum verimi azdır (30-75 kg/da). **Yağ keteninden** alınan tohum verimi ise **50-200 kg** dir. **100-150 kg** verim iyi sayılır.

Ayrıntılı Bilgi İçin;

BARTIN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

Telefon : 0378 227 02 23

Faks : 0378 227 12 52

bartin.tarimormnan.gov.tr